

לראשונה, בקיץ האחרון, ניתן היה לראות בברלין את להקת פיפינג טום מבלגיה, להקתם של גבריאלה קריצו ופרנק שרטייר. בברלין הקיצי, כשבכל שבוע צצה בה קבוצת פרפורמנס חדשה, שמנסה להפתיע יותר מקודמתה, הציגה פיפינג טום קו אמנותי יוצא דופן, שעדיין יכול להפתיע. ההפתעה בנויה על סגנון מעובד כהלכה, על טכניקה וירטואוזיות חריגה ועל אמירה אמנותית פיוטית ונוגעת ללב בחדשניותה. זהו לא סגנון שחולף לאחר שבוע ומפנה את מקומו לגחמה אמנותית חדשה, אלא קו סגנוני שבבנה לאורך זמן ובאורך רוח.

כשהמסך נפתח, נראה חלון שדרכו נראית מערכת יחסים של ספק אם ובת, ספק שתי נשים שנאלצו להתגורר תחת קורת גג אחת. האחת מנסה ללטף, לגעת, לנקות את פני השנייה ובמקביל, להיעלם בתנועות מהוקצעות מאחורי דלת. מדלת של בית אחר זוג פורץ בדואט של מעידות וקימות, של משיכה ודחיפה, של חיבוק ונסיגה. הקרקע חלקה וקפואה והרקדנים נאלצים לחול על ארבע או להתקדם בין תעופה לגלגול, כדי לנוע ממקום למקום. זוהי תנועה מקסימליסטית ואין בה שום זכר למינימליזם הפוסט־מודרני, שהכרנו כבר בסוף המאה הקודמת. היא מוקצנת אך גם פיוטית וירטואוזית, יפה עד דמעות אך גם פונקציונלית.

עבודתיה של הקבוצה, או כפי שהיא מכנה את עצמה קולקטיב אמנותי, בנויות משזירה צפופה מאוד של תמונות ואסוציאציות אישיות של המשתתפים. ההשתקפויות הליריות של מערכות היחסים היומיומיות מובילות אותנו, כצופים, לעולם של היפריאליזם ששולט בחיי היומיום של אנשים אלה. האם אנשים אלה אכן חיים ביומיום? האם הם אנשים מהשורה? שואלות אותנו הדמויות שעל הבמה. ברחוב וונדנברנדן 32, בבתים קטנים ועלובים, דמויי קרוונים, מתגוררות משפחות, זהויות מורכבות, צירופים מוזרים של מערכות יחסים. מבעד לחלונות הקהל צופה בהתגליות של אלימות דחוסה בד בבד עם גילויי רך מפתיעים.

למעשה קהילת האנשים המוזרה שוהה בבידוד מוחלט. אי אפשר לצאת לרחוב, הוא קפוא, זרוע ערמות שלג וקרחונים, ומיד עם היציאה מפתח הבית מובטחת החלקת אפיים ארצה. רעיון בימיו זה הוא אחת ההברקות האמנותיות החשובות של היצירה. הרקדנים והשחקנים יוצאים שוב ושוב לרחוב, כדי לתקשר עם שכניהם ועם העולם הסובב אותם, אולם כל יציאה מלווה בכוראוגרפיה מורכבת של החלקות, נפילות, קימות ומעידות. אנו עדים לוורטואוזיות של גלגולים, גרירות גוף של רקדן אחד או יותר, אימפרוביזציה של דואטים, שמבוססים על תמיכה ודחייה, בקיצור: תלות גופנית ונרטיבית של היחיד באחרים. היקום, שהמשתתפים שוהים בו, הוא יקום של אי יציבות. מצב הצבירה של השלג והקרח משתנים לאורך כל היצירה ומשדרים אי־יציבות בחיי היומיום של האנשים. בעודם קבורים בשלג, הם מקדישים את זמנם לסיטוים יומיומיים ולחלומות בלהה סוריאליסטיים. הביטוי האמנותי של סוריאליזם זה בנוי על אמצעים בימתיים היפריאליסטיים, כמו יציאה וכניסה דרך קירות, מוטיב קולנועי שהיה מקובל בקולנוע הסוריאליסטי של תחילת המאה העשרים, החלפת תלבושות בזמן לא מציאותי, שליפת איברים פנימיים מתוך הגוף והחזרתם (שמזכיר תופעות אופייניות בקולנוע היפני של המאה העשרים), יחד עם אקרובטיקה וירטואוזית שכאילו מתעלמת מכוח המשיכה. התמונות יוצאות דופן במלוא מובנה של המילה: מבית החזה של אחד הרקדנים נשלף לב שותת דם, שהוא מגיש כאקט רומנטי לשכנתו. לאחר שהיא דוחה את ה"מתנה", הלב חוזר לבית החזה, כאילו לא היה דבר והרקדן נעלם דרך אחד מקירות הבית. התמונות מתעצמות באמצעות המוזיקה הקולנועית שמלווה אותן. פס הקול הוא קולאז' של מוטיבים אלקטרוניים, לעתים צורמים ומהוקצעים, שמתפתחים להרמוניה קלאסית עם ציטוטים מבאך ומהמוזיקה הכנסייתית. את הרגעים, בהם מצטיירת בדידותם ומאווייהם החשוכים של תושבי הרחוב, מלווה בקריצת עין מוזיקה סוחטת דמעות של פינק פלויד.

מהר מאוד צצים על פני השטח פנטזיות ופחדים, כשהיחיד נמצא בבידוד מהעולם שסביבו. זהו, למעשה, הנרטיב העיקרי של היצירה, ששומרת על אחדות יוצאת דופן של שפה אמנותית ונרטיב. שום דבר לא נאמר באמצעים באנליים, אלא מוצג באינטנסיביות גופנית ומורכבות פיוטית, שבאה לידי ביטוי בתנועה מהירה, מרוכזת ופתאומית של חלק הגוף התחתון. בהשראת במאי הקולנוע היפני שוהיי איממורה, שהשווה את החלק התחתון של גוף האדם לחלקה החשוך של נפשו וסביבתו, הרקדנים זזים במין ריאליזם דרסטי שנובע משינויים דינמיים פתאומיים ומגמישות גרוטסקית של איברי גופם התחתונים. אפשר להשוות את סגנון הריקוד הריאליסטי ל־nouvelle vague הקולנועי. ואכן, ייחודו של סגנון העבודה של קבוצת פיפינג טום הוא בכך שמצליחה לשלב ולחבר בין ריאליזם חברתי לפנטזיות סוריאליסטיות, בלי שרואים את ה"תפרים" ובלו שנקודות החיבור הכוריאוגרפיות צורמות לעין.

באמצעות המטאפורה של שכונת מגורים "קפואה" אנחנו עדים להתבוננות חדשה על צורות חיים חדשניות ועל חיפוש אחר זהויות יחודיות בעולם מנוכר. היצירה שזורה בניסיונות לחפש ולגלות פולחני גוף פוסט־מודרניים. כל מוטיב תנועתי מתפתח לפולחן של טרנס, לסירוב האישי להיכנע לקצב העיר הגדולה, שהוא לא רק דינמי אלא גם מקפאי. הבדידות והניכור משולים לחיים בתוך קרחון והפיקציה של התקשורת הפוסט־מודרנית מאלצת אותנו לחפש אחר צורות קיום חדשות. לקראת סוף היצירה אחד הגיבורים, שעדיין העז להאמין ולקוות לאהבה רומנטית, לוחש שהוא יוצא מדעתו. זמן קצר לאחר מכן הוא מת משיגעון. האחרים ממשיכים לציית לחוקי הטבע והחברה שסביבם ובד בבד, לוצל פרצות קטנות של מרד ואנרכיזם, כשהם גוררים את איבריו של המת אתם כאילו לא קרה דבר.

במהלך כל היצירה אנחנו נסחפים לגילויים של אינטימיות וקולקטיביות, שייכות ואי־שייכות, ניכור יחד עם חיפוש אחר אפשרויות להגדיר מרחב מחייה אישי ופרטי. דרך חלונותיהם השקופים של הקרוונים ניתן לראות הכול, רחוק וקרוב, גילויים אירוטיים והתפרצויות של אלימות, בדידות ויאוש וגם תקווה. משחקי האור והחושך, הניסיונות לטרוק שוב ושוב דלתות או להסיט וילונות בפני האחר הם ניסיונות נואשים למצוא רגעים בודדים של נורמליות, להיות שייך למה שבעצם אי אפשר להיות שייך לו. היצירה לא רק מציגה עולם קרוע ומבולבל, אלא גם מנסה לעורר השראה לחמלה ולסובלנות ולהציג את השאלה: האם יש דרך חזרה?

כן, המחול, בו אפשר לצפות כרגע בבירות של אירופה, הוא מחול פוליטי וחברתי. ניתן לזהות בו תגובה קיצונית ומוקצנת לכל סגנון מופשט או אסתטי לשמו. קבוצת פיפינג טום הצליחה להשתמש בנרטיב הזה בלי לוותר על רמה אמנותית גבוהה ביותר, על מורכבות דרמטורגית ועל יכולות נדירות של רקדנים, שחקנים וזמרים. לכל אחד מהרקדנים מוטיב אופייני שמלווה אותו במהלך היצירה כולה. האחרים מזהים אותו, מגיבים אליו, כאילו הייתה שפתו יומיומית ומדוברת. ברוב המקרים הם עונים במוטיב, כלומר בשפה שלהם. כיוון שכל המוטיבים תלויי שלג ובנויים על חוסר היכולת לעמוד או להתקדם באופן רגיל, על פני כולם ננסכת תערובת של אימה והתפעלות, מעצמתו ההרסנית של הטבע. הצופים עדים לארכיון של חומרים תנועתיים שהופכים, דרך גמישותם וקצביותם של המשתתפים, לארכיון של זהויות גופניות אנושיות יוצאות דופן. יש בהם גילויים של פריצת מוסכמות (תנועתיות ונרטיביות), אבל גם חיפוש אחר דרך חזרה לתוך מסגרת מוכרת ובטוחה.

בכל מוטיב תנועתי של פיפינג טום ניתן למצוא כאוס לצד צורות מובנות. המורכבות עולה עוד ועוד במהלך היצירה ושוב ושוב משקפת את המיניאטורות האנושיות שעומדות מאחוריה. השפה הכוריאוגרפית הייחודית הולכת בד בבד עם הרצון לשקף ולחקור *conditio humana* בתנועה ובשינוי מתמידים. אי־היציבות של החלום או יותר נכון "הסיטוט

מה קרה ברחוב וונדנברנדן 32? להקת פיפינג טום מבקרת בברלין

רונית לנד

Peeping Tom Dance Company, *What happened in 32, Vadenbranden street?*, photo: Hun Mok Jung

להקת פיפינג טום, מה קרה ברחוב וונדנברנדן 32?, צילום: האן מוק ג'ונג

ד"ר רונת לנד מתפקדת מאז 1990 כראש החוג למחול באקדמיה הלאומית לאמנויות ברמשייד, גרמניה. פרופסור אורח באוניברסיטאות של ברלין-פוטסדאם, פריז ואנקרה. מנהלת אמנותית של אנסמבל המחול של האקדמיה ברמשייד וחברה בוועדת המחול של המועצה הגרמנית לתרבות. כותבת על מחול זה כ-40 שנה. ספרה על אנה הלפרין יצא לאור בגרמניה, בארצות-הברית ובבריטניה.

בשלג", נמס לקראת סוף היצירה, לאחר שמילא את ייעודו: לחקור את הפנים הרבות של יחסי האנוש, לשמוט ולהרים, להכשיל ולתמוך, בכל ג'סטה וצעד של חיינו.